

Temat i zagadnienia do realizacji dla klasy 8 a w terminie 10-16.06.20r.

Drodzy uczniowie **przepiszcie temat do zeszytu i wykonajcie tam ćwiczenia**, podzielcie

swoja pracę na etapy, wykonajcie zadania w trakcie terminu realizacji, ćwiczenia proszę

odesłać na adres wiolasipa@gmail.com do 16.06.20

Do zeszytu przepiszcie także notatkę zaznaczoną niebieską czcionką.

TEMAT :

Dobrze się składa – powtarzamy wiadomości o zdaniu złożonym.

Rozróżniamy wypowiedzenia wielokrotnie złożone.

Określamy typy zdań złożonych podrzędnie.

Określamy rodzaje zdań złożonych współrzędnie.

Przypominamy zasady interpunkcyjne obowiązujące przy łączeniu zdań złożonych.

Ćwiczenie 1

Wskaż w podanych zdaniach orzeczenia. Podkreśl je. Napisz, które z wypowiedzeń to zdania złożone:

Nie uderzaj w muchę, która siedzi na głowie tygrysa.

Od cudzego zdania lepsze jest własne doświadczenie.

Miej oczy szeroko otwarte, a usta otwieraj powoli.

Zdanie (wypowiedzenie) złożone składa się z dwóch zdań (wypowiedzeń) składowych.

Najczęściej ośrodkiem zdania składowego jest orzeczenie, np. Łukasz nie wiedział, dlaczego wszyscy mu się uważnie przyglądają.

Niekiedy w funkcji zdania składowego może wystąpić równoważnik zdania, np. Spójrz tylko, jaki bałagan na twoim biurku.

W zdaniu złożonym podrzędnie jedno zdanie składowe (zdanie podrzędne) uzupełnia treść drugiego zdania (zdania nadrzędnego) i odpowiada na wynikające z niego pytanie, np. W poniedziałek ktoś przyjdzie, żeby naprawić windę (w jakim celu?). Zdania podrzędne można podzielić ze względu na to, jaką część zdania nadrzędnego zastępują.

Wyróżniamy **zdanie podrzędne**:

- **przydawkowe** – zastępuje przydawkę ze zdania nadrzędnego, np. Człowiek, z którym przed chwilą rozmawiałem, był bardzo uprzejmy;

- **dopełnieniowe** – zastępuje dopełnienie ze zdania nadrzędnego, np. Dopiero po kilku tygodniach Artur opowiedział o tym, co się wówczas wydarzyło;

- **okolicznikowe** – zastępuje okolicznik ze zdania nadrzędnego, np. Jeśli jutro będę się dobrze czuła, na pewno pójdę z wami na Giewont;

- **orzecznikowe** – zastępuje orzecznik ze zdania nadrzędnego, np. Po tym wydarzeniu stał się taki, że nikt nie chciał z nim rozmawiać;

- **podmiotowe** – zastępuje podmiot ze zdania nadrzędnego, np. Ten, kto skończy wcześniej, może iść na przerwę.

W wypowiedzeniu złożonym podrzędnie w funkcji zdania składowego może wystąpić **imiesłowowy równoważnik zdania**, którego centrum stanowi **imiesłów przysłówkowy** (współczesny lub uprzedni), np. Biegając do autobusu, zgubiłem portfel, Wysiadłszy z pociągu, zaczął się rozglądać.

Przecinek w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie
Zdania składowe (lub zdanie nadrzędne i imiesłowowy równoważnik zdania) zawsze oddzielamy przecinkiem, np. Gdy zobaczył zbliżających się policjantów, wziął nogi za pas.

Ćwiczenie 2

Przekształć zdania pojedyncze w zdania złożone.

Prosiłbym ciebie o przyniesienie pracy domowej na jutro.

.....
Zwierzęta narażone na wyginięcie powinny znaleźć się pod szczególną opieką.

.....
Osoby wędrujące po górach są szczęśliwsze.

Ćwiczenie 3

Wstaw w luki informacje zgodnie z opisami w nawiasach.

Umówiliśmy się z przyjaciółmi na piętnastą, (zdanie złożone współrzędnie przeciwstawne)
....., że stoją w korku i na pewno nie zdążą
dojechać.

Mówiłam ci, (zdanie podrzędne dopełnieniowe)

Marzę o domu, (zdanie podrzędne przydawkowe)

Pójdziemy do biblioteki, (zdanie podrzędne okolicznikowe).....

Ćwiczenie 4.

Podkreśl jedną linią zdania złożone współrzędnie, dwiema liniami – zdania złożone podrzędnie, a linią falistą – zdania wielokrotnie złożone.

Wyjedziemy gdzieś na wakacje albo zwiedzimy najbliższą okolicę.

Podróż była długa, ale upłynęła bardzo przyjemnie.

Przestań płakać, przecież wpadłam na ciebie niechcący, a ty od razu wpadasz w rozpacz.

Nie spotkam się z tobą w sobotę, ponieważ mam już plany na ten dzień.

Proponowałem grę w piłkę, spacer do parku, film w kinie, a Patryk wciąż był obrażony.

Zadzwońmy do Maćka, bo on ma w domu zestaw do naprawy kół.

Chodziłyśmy, oglądałyśmy, nawet weszłyśmy do kilku sklepów, ale niczego nie znalazłyśmy.

Zdanie złożone współrzędnie

W zdaniu złożonym współrzędnie żadne ze zdań składowych nie uzupełnia treści innego.

Zdania składowe są zazwyczaj połączone spójnikami lub rozdzielone przecinkiem, np. Byłem już w tej restauracji i naprawdę mogę ci ją polecić. Ze względu na relacje zachodzące między zdaniami składowymi zdania złożone współrzędnie dzielimy na:

- **łączone** – zdania składowe są połączone bezspójnikowo lub spójnikami: i, oraz, ani, jak również, zarazem, np. Wpadnę jutro, przyniosę jakiś ciekawy film;
- **rozłączne** – zdania składowe są połączone spójnikami: albo, lub, bądź, czy, np. Ania napisze referat albo pomoże nam w przygotowaniu prezentacji;
- **przeciwstawne** – zdania składowe są połączone spójnikami: a, ale, lecz, jednak, natomiast, zaś, np. Michał jedzie samochodem, lecz nie może nas zabrać;
- **wynikowe** – zdania składowe są połączone spójnikami: więc, toteż, dlatego, zatem, np. Dziś jestem bardzo zajęty, więc cię nie odwiedzę.

Przecinek w zdaniu złożonym współrzędnie

Oddzielamy przecinkiem zdania składowe, które:

- nie są połączone spójnikami, np. Siedziałem na piasku, spoglądałem na wzburzone morze;
- są połączone takimi spójnikami, jak: a, ale, lecz, jednak, natomiast, zaś, więc, dlatego, toteż, zatem, czyli, np. Idę teraz do Magdy, ale wieczorem będę w domu.

Zapamiętaj! Czasami spójnik nie jest pierwszym wyrazem zdania składowego. Przecinek stawiamy między zdaniami składowymi, a nie przed spójnikami, np. Po tak długim marszu na pewno jesteście zmęczeni, odpocznijcie więc trochę.

Nie stawiamy przecinka między zdaniami składowymi połączonymi spójnikami: i, oraz, albo, bądź, ani, ni, np. Pogramy w piłkę albo pójdziemy do kina.

Uwaga! Jeżeli jeden z wymienionych wcześniej spójników został w zdaniu powtórzony, należy postawić przed nim przecinek, np. Albo zaprosimy ich do nas, albo spotkamy się w mieście.

Ćwiczenie 5.

Dokończ w zeszycie zdania złożone współrzędnie w taki sposób, aby stały się Twoimi życiowymi maksymami.

Nie rzucaj słów na wiatr ani ...

Bądź tolerancyjny, ale ...

Rób coś dobrze od początku do końca albo ...

Przyjaźń jest na wagę złota, więc ...

W trudnych sytuacjach nie narzekaj, ...

Ćwiczenie 6.

Uzupełnij podane wypowiedzenia, tak aby powstały wskazane zdania złożone współrzędnie.

- **wynikowe**

Długo się uczyłem do tego egzaminu ...

- **przeciwstawne**

Miałem zamiar wieczorem iść do kina ...

- **łączone**

Po południu graliśmy w piłkę ...

- **rozłączne**

Możemy pojechać rowerami nad rzekę ...

Przesyłam arkusz egzaminacyjny do samodzielnego rozwiązania, odpowiedzi do arkusza nie przesyłajcie, nie podlegają ocenie, potraktujcie to jak ćwiczenie do egzaminu, powodzenia.